

Hallituksen esitys Eduskunnalle työpanokseen perustuvan osingon verotuksesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia, ennakkoperintälakia ja elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia.

Muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatu osinko katsottaisiin koko määrältään ansiotulona verotettavaksi palkaksi tai työkorvaukseksi, jos osingon jakoperusteena on yhtiöjärjestyksen määräyksen, yhtiökokouk-

sen päätöksen, osakassopimuksen tai muun sopimuksen mukaan osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Niitä sovellettaisiin osinkoon, joka on nostettavissa 1 päivänä tammikuuta 2010 tai sen jälkeen.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Eriytetty tuloverojärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1993. Tämän jälkeen pääomatuloja on verotettu suhteellisen verokannan mukaan. Ansiotulojen verotus on samaan aikaan ollut progressiivista. Pääomatulojen ja ansiotulojen verokantaeron vuoksi käytännössä onkin esiintynyt pyrkimyksiä ansiotulojen muuntamiseen pääomatuloksi. Kun ansiotulojen verotusta on vuosien mittaan kevennetty, matalilla tulotasoilla on toisaalta enenevässä määrin esiintynyt myös pyrkimyksiä pääomatulojen muuntamiseen ansiotuloksi.

Verokantaero korostuu tarkasteltaessa korkeiden ansiotulojen ja julkisesti noteeraamattomasta yhtiöstä saatujen osinkojen verotusta. Tuloverolain (1535/1992) 33 b §:n mukaan muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatu osinko on verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa (1142/2005) tarkoitettulle osakkeen verovuoden matemaattiselle arvolle laskettua yhdeksän prosenttia vuotuista tuottoa. Siltä osin kuin verovelvollisen saamien tällaisten osinkojen määrä ylittää 90 000 euroa, osingoista 70 prosenttia on pääomatuloa ja 30 prosenttia

verovapaata tuloa. Edellä mainitun vuotuisen tuoton ylittävältä osalta osingosta 70 prosenttia on ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Yhtiöllä, jolla on riittävästi nettovarallisuutta, voidaan siten nostaa osinkoa 90 000 euroon asti täysin verovapaasti, jolloin osakkaan käteen tulevaa tuloa rasittaa ainoastaan yhtiön maksama 26 prosentin vero. Ansiotulona verotettavasta tulosta on maksettava noin 26 prosenttia veroa jo noin 29 000 euron vuosituloilla. Jos verovelvollisen ansiotulot ovat 90 000 euroa, tulosta on maksettava veroa noin 42,5 prosenttia.

Osinkoverotuksen lievyyden lisäksi verosuunnittelumahdollisuuksia on omiaan lisäämään myös vuonna 2006 voimaan tullut osakeyhtiölaki (624/2006). Osakeyhtiölain mukaan yhtiössä voi olla esimerkiksi erilaisia osakkeita, joille jaetaan eri määrät osinkoa yhtiöjärjestyksessä määrätyn perustein. Yhtiökokous voi päättää jakaa osinkoa muutoin kuin osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen mukaan osakkaille tai myös muille kuin osakkaille. Osinkoa voidaan siten jakaa yhtiöstä muussakin kuin osakeomistuksen suhteessa. Osinkoa voidaan jakaa myös osakkaan yhtiön hyväksi tekemän työpanoksen perusteella. Yhtiölle tehtyyn työpanokseen perustuvaa tuloa saatetaan tyypillisesti nostaa

palkkatulon asemesta osinkona esimerkiksi asianajotoimistoissa, konsulttitoimistoissa, lääkäriyhtiöissä ja muissa asiantuntijaorganisaatioissa.

Asiaan liittyy vuonna 2008 julkaistu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu (KHO 2008:6). Tapauksessa oli kyse lääkäritoimintaa harjoittavan osakeyhtiön hakemasta ennakkoratkaisusta. Tapauksessa lääkäriyhtiössä toimivat lääkärit olivat osakeyhtiön osakkeina joko suoraan tai omistamansa holding-yhtiön kautta. Perustettavan yhtiön osakkeet jakautuivat kantaosakesarjaan ja useisiin vastaanotto-osakesarjoihin. Jokaiselle lääkärille oli yhtiössä oma vastaanotto-osakesarja, ja yhtiöjärjestyksen määräyksen mukaan kunkin osakesarjan oikeus yhtiön varoihin määräytyi asianomaisen osakesarjan toimintatuloksen ja aikaisemmilta vuosilta jakamattomien toimintatulosten yhteismäärän mukaan. Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön laskenta-olimi oli hoidettava siten, että kutakin osakesarjaa vastaava toimintatulos oli todennettavissa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että koska osingon peruste oli määrätty yhtiöjärjestyksessä, eikä osakkeilla ollut harkintavaltaa osingonjaon kohdistumisessa osakesarjojen kesken, yhtiön jakama osinko oli veronalaista osinkotuloa, joka verotetaan osingonsaajan mukaan siten kuin tuloverolaissa ja elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa (360/1968) säädetään. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa esillä olleessa tapauksessa yhtiön jakama osinko perustui lääkärin ammattinsa harjoittamisesta kertyneeseen toimintatulokseen, ja siten kullekin lääkärille tai tämän omistamalle yhtiölle jaettavassa osingossa oli kyse hänen työpanoksestaan saadusta korvauksesta. Osinko ei ollut tuottoa sijoitetulle pääomalle, mitä osakkeenomistajille jaettavalla osingolla on perinteisesti käsitetty.

Edellä mainitussa tapauksessa järjestelyn lopputuloksena toimintaan mukaan tulleet lääkärit saivat oman osakesarjan, jolle kunkin lääkärin nettotuotto erillisen kustannuslaskennan perusteella kohdistettiin. Koska yhtiöiden väliset osingot ovat pääsääntöisesti verovapaita, kunkin lääkärin omasta työskentelystään saama tuotto voitiin nostaa verovapaasti lääkärin omistamaan holdingyhtiöön. Holdingyhtiöstä lääkärillä oli mahdollisuus

edelleen nostaa varat tuloverolain 33 b §:n mukaisesti 90 000 euroon asti verovapaasti, jos yhtiössä oli riittävästi nettovarallisuutta. Tapauksessa järjestely mahdollisti sellaisesta työskentelystä saadun tulon nostamisen verovapaana tai lievästi verotettuna osinkona, jota tyypillisesti tehdään työsuhteessa ja josta saatava tulo tyypillisesti verotetaan ansiotulona.

2 Ehdotetut muutokset

Edellä selostettu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu on omiaan lisäämään verosuunnittelutoimia lievän osinkoverotuksen hyödyntämiseksi. Tämän hillitsemiseksi esityksessä ehdotetaan, että muusta kuin julkisesti noteeratussa yhtiöstä saatu osinko katsotaan koko määrältään ansiotuloksi, jos osingon jakoperusteena on osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos. Tällainen osinko olisi työnsuorittajan palkkaa tai työkorvausta sen mukaan kuin ennakkoperintälaissa (1118/1996) palkasta ja työkorvauksesta säädetään.

Ehdotuksella on tarkoitus puuttua ainoastaan työpanokseen perustuvan osingon verotukseen. Esitys ei poistaisi tuloverojärjestelmän rakenteen perusongelmaa, joka johtuu yhtäältä ansiotulojen korkeasta marginaaliverosta ja toisaalta noteeraamattomasta yhtiöstä saadun osingon usein hyvin kevyestä verotuksesta. Tämä tekee verosuunnittelun nyt esitetystä tarkistuksesta huolimatta edelleenkin houkuttelevaksi. Tuloverojärjestelmän rakenteellisia ongelmia on tarkoitus selvittää ja käsitellä myöhemmin erikseen.

Ehdotuksen mukaan tuloverolain 33 b §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyisivät 4 ja 5 momentiksi. Momentin mukaan osinko olisi koko määrältään tuloverolain mukaan verotettavaa ansiotuloa, jos osingon jakoperusteena on yhtiöjärjestyksen määräyksen, yhtiökokouksen päätöksen, osakassopimuksen tai muun sopimuksen mukaan osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos. Osinko olisi sen henkilön ansiotuloa, jonka työpanoksesta on kysymys.

Momentti koskisi luonnollisen henkilön verotusta. Verovelvollinen voisi olla joko osin-

gonsaaja tai tämän intressipiiriin kuuluva henkilö, jonka työpanosta on käytetty osingon jakoperusteena. Intressipiiriin kuuluvaksi katsottaisiin säännöstä sovellettaessa esimerkiksi osingonsaajana olevan holdingyhtiön osakas lähipiireineen, osingonsaajan perheenjäsen, sukulainen tai muuten hänelle läheinen henkilö. Säännöksen soveltaminen ei edellyttäisi, että verovelvollinen tai hänen intressipiirissään oleva henkilö olisi osinkoa jakavan yhtiön osakas.

Säännös soveltuisi esimerkiksi tilanteisiin, joissa verovelvollinen omistaa holdingyhtiön, joka on osakkaana osinkoa jakavassa yhtiössä. Osinko verotettaisiin verovelvollisella myös tällaisissa välillisen omistuksen tilanteissa heti osingonjakovuonna, vaikka osingonsaajana olisi verovelvollisen omistama holdingyhtiö. Vastaavalla tavalla kuin verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 28 §:n soveltamistilanteissa holdingyhtiön edelleen jakamaa osinkoa ei tällaisissa tilanteissa enää verotettaisi toiseen kertaan verojärjestelmän yleisten periaatteiden mukaisesti.

Ehdotettu säännös olisi luonteeltaan aineellinen, vaikka sillä olisi eräitä veronkiertosäännöksen piirteitä. Verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n veronkiertosäännöksestä säännös poikkeaisi muun muassa siinä, ettei säännöksen soveltaminen edellyttäisi järjestelyn keinotekoisuutta tai veronkiertotarkoitusta.

Osingonjako voi perustua yhtiöjärjestyksen määräykseen, yhtiökokouksen päätökseen, osakassopimukseen tai muuhun sopimukseen. Säännöksen soveltaminen ei edellyttäisi minkään erityisen määrämuotoisen sopimuksen olemassaoloa, vaan asiasta voitaisiin katsoa säännöksessä edellytetyllä tavalla sovitun, jos osinko on päätetty jakaa työpanoksen perusteella.

Säännöksellä ei olisi tarkoitus rajoittaa verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n veronkiertosäännöksen soveltamisalaa osingonjakotilanteissa. Ehdotetun 33 b §:n 3 momentin edellytysten täytyessä osinko verotettaisiin työpanoksen suorittajan ansiotulona. Muissa tilanteissa verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n veronkiertosäännöstä voitaisiin säännöksen edellytysten täytyessä soveltaa yhtiön

osingonjakoihin ja muihin varojenjakoihin tavalliseen tapaan.

Säännös koskisi ainoastaan tapauksia, joissa osingon jakoperusteena on käytetty työpanosten arvoa. Siten se ei koskisi esimerkiksi sellaisia tyypillisiä tilanteita, joissa yksi tai useampi omistajayrittäjä nostaa yhtiöstä osinkoa käyttäen jakoperusteena osakeomistuksen määrää. Asiaan ei vaikuttaisi se, että osakeyhtiön tulos saattaa perustua yksittäisen osakkaan työpanokseen. Esimerkiksi yhden omistajan yhtiössä yhtiön tulos ja osakkaan nostaman osingon määrä monessa tapauksessa perustuu osakkaan työpanokseen, mutta säännös ei tällaisessa tilanteessa soveltuisi osakkaan nostamaan osinkoon, sillä osakkaan työpanos ei olisi osingon jakoperusteena säännöksessä tarkoitettulla tavalla.

Säännöstä sovellettaisiin myös esimies- tai vastuuasemassa olevalle maksettuun osinkoon, jos osingon jakoperusteena käytetään esimerkiksi bonuspalkkiojärjestelmiin rinnastettavalla tavalla määräytyvää vastuualueen tulokseen perustuvaa tekijää.

Jos osingonjaossa käytetään jakoperusteena erikseen työpanosta ja erikseen muuta perustetta, kuten omistusosuuksia, ehdotettua säännöstä sovellettaisiin ainoastaan työpanoksen perusteella jaettuun osinkoon.

Luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaan tai maatalouteen kuuluvasta osingosta on 70 prosenttia veronalaista tuloa. Osingon veronalainen osuus luetaan jaettavaan yritystuloon, joka jaetaan pääoma- ja ansiotuloksi yritystoiminnan nettovarallisuuden perusteella. Ehdotetun säännöksen mukainen työpanokseen perustuva osinko katsottaisiin kaikissa tilanteissa tuloverolain mukaan verotettavaksi ansiotuloksi riippumatta siitä, mitä muualla laissa on säädetty. Säännöksen soveltuessa osinko verotettaisiin vain ehdotetun säännöksen perusteella. Tämä koskisi myös tilannetta, jossa osakkeet, joille osinko on maksettu, kuuluvat sinänsä yritystoiminnan varoihin tai osinko muutoin olisi katsottava elinkeinotoiminnan tai maatalouden tuloksi. Työpanokseen perustuvaa osinkoa ei siis luettaisi elinkeinotoiminnan tai maatalouden tuloksi, vaan se olisi työpanoksen suorittajan henkilökohtaisen tulolähteen tuloa. Tällä tavoin työpanoksen perusteella jae-

tun osingon verotus toteutuisi tasapuolisesti kaikkien verovelvollisryhmien kohdalla.

Ennakkoperintälakiin lisättäisiin uusi 13 a §, jonka mukaan ehdotetun tuloverolain 33 b §:n 3 momentin mukainen ansiotulona verotettava osinko katsottaisiin palkaksi tai työkorvaukseksi. Työpanokseen perustuva osinko katsottaisiin työkorvaukseksi, jolle sitä voida pitää 13 §:ssä tarkoitettuna palkkana. Palkan käsitteestä säädetään ennakkoperintälain 13 §:ssä. Pykälän mukaan palkkana pidetään muun muassa kaikenlaatuista palkkaa, palkkiota, etuutta ja korvausta, joka saadaan työ- tai virkasuhteessa. Käytännössä työpanokseen perustuva osinko voisi olla palkkaa silloin, kun työ on suoritettu työsuhteessa tai kysymys on toimitusjohtajan palkkiosta. Työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana maksettavat korvaukset katsotaan ennakkoperintälain 25 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan työkorvaukseksi.

Tuloverolain 33 b §:n 3 momentin mukaisen osingon katsominen palkaksi tai työkorvaukseksi tarkoittaisi sitä, että osingon maksaja voisi vähentää tällaisen osingon verotuksessaan. Työpanokseen perustuvaa osinkoa käsiteltäisiin verotuksessa aivan kuten muitakin yhtiön maksamia palkkoja ja työkorvauksia. Palkaksi tai työkorvaukseksi katsottavaan osinkoon liittyisivät myös tavanomaiset näiden suoritusten maksajille kuuluvat verovoitteet, kuten ennakonpidätyksen toimittaminen ja velvollisuus suorittaa palkan perusteella työnantajan sosiaaliturvamaksu. Verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n perusteella osingosta olisi myös annettava Verohallinnolle vuosi-ilmoitukset. Pykälän 8 momentin nojalla Verohallinto antaa tarkemmat määräykset ilmoitettavista tiedoista ja siitä, miten tiedot annetaan.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 4 b kohta, jonka mukaan ehdotetun tuloverolain 33 b §:n 3 momentin mukainen ansiotulona verotettava osinko katsottaisiin yhtiölle vähennyskelpoiseksi menoksi.

3 Esityksen vaikutukset

Ehdotettu muutos hillitsisi järjestelyitä, joissa työpanokseen perustuvaa ansiotuloa pyritään muuntamaan osinkotuloksi. Muutoksen välittömiä taloudellisia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida, sillä epävarmuus oikeuskäytännöstä on toistaiseksi rajoittanut verosuunnittelua lievän osinkoverotuksen hyödyntämiseksi. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2008:6 johtaisi kuitenkin ilman hillitseviä toimia järjestelyihin, joiden vuoksi verotuloja vähentävä vaikutus voisi nousta ainakin kymmeneen miljooniin euroihin. Vaikka ehdotetut säännökset luonteensa vuoksi tulisivat käytännössä sovellettaviksi harvoin, niiden soveltamiseen varautumisesta aiheutuu Verohallinnolle ohjaus- ja tietojärjestelmiin liittyviä sekä muuta hallinnollista työtä.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esitysluonnoksesta on antanut lausuntonsa Verotuksen kehittämistyöryhmä, Akava ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Keskuskauppakamari, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Lääkäriliitto ry, Suomen Veroasiantuntijat ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Verohallinto sekä Veronmaksajain Keskusliitto ry.

5 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian. Niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran osinkoon, joka on nostettavissa 1 päivänä tammikuuta 2010 tai sen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****tuloverolain 33 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 33 b §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 716/2004 ja 1143/2005, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

33 b §

Muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatu osinko

män intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos. Osinko on sen henkilön tuloa, jonka työpanoksesta on kysymys.

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään osingon veronalaisuudesta, osinko on ansiotuloa, jos osingon jakoperusteena yhtiöjärjestyksen määräyksen, yhtiökokouksen päätöksen, osakassopimuksen tai muun sopimuksen mukaan on osingonsaajan tai tä-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan osinkoon, joka on nostettavissa 1 päivänä tammikuuta 2010 tai sen jälkeen.

2.

Laki**ennakkoperintälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 20 päivänä joulukuuta 1996 annettuun ennakkoperintälakiin (1118/1996) uusi
13 a § seuraavasti:

13 a §

Työpanokseen perustuva osinko

Tuloverolain 33 b §:n 3 momentin perusteella ansiotulona verotettava osinko katsotaan 25 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoite-

tuksi työkorvaukseksi, jollei sitä ole pidettävä 13 §:ssä tarkoitettuna palkkana.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki**elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1001/1977, 661/1989, 1539/1992, 321/1997, 511/1998, 1168/2000, 717/2004, 147/2007 ja 1077/2008, uusi 4 b kohta seuraavasti:

8 §
Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskel- Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta
poisia menoja ovat muun ohessa: 20 .

4 b) tuloverolain 33 b §:n 3 momentin pe-
rusteella ansiotulona verotettava osinko;

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Mari Kiviniemi*